MONOGRAFIA
COMUNEI CACICA

Jud. SUCEAVA
-2009-

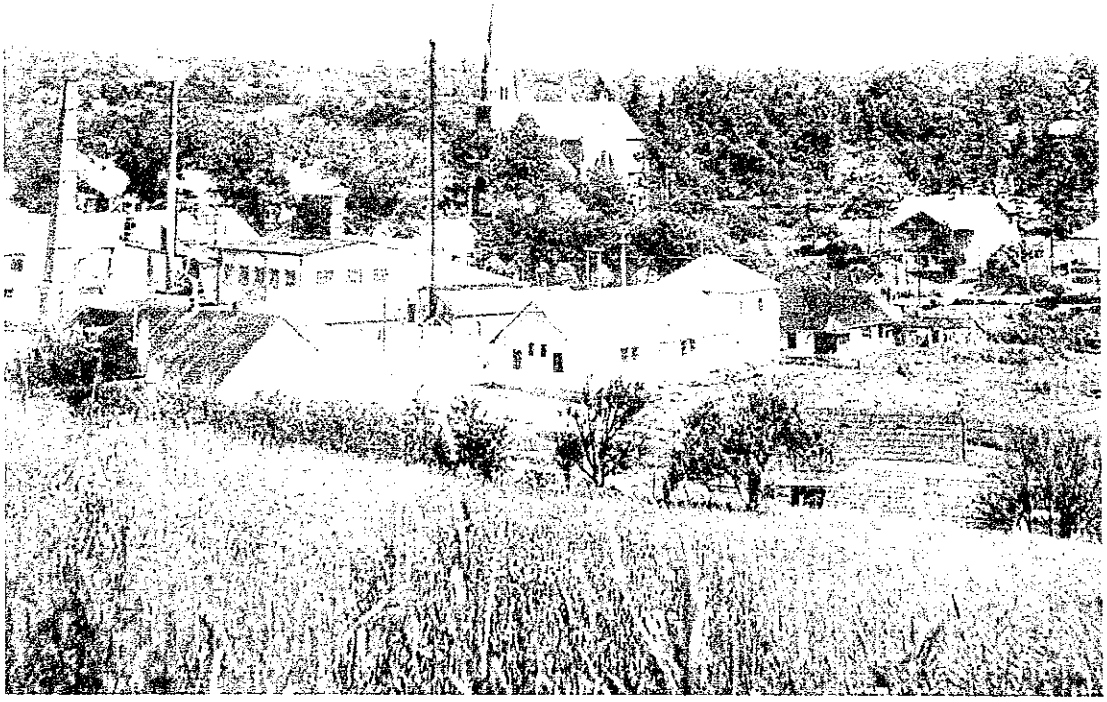

Pentru D-l. Pentine
în amintirea locului
copilăriei

CUVÂNT ÎNAINTE

Această monografie a fost scrisă pe baza datelor obținute din diferite documente existente în arhivele Consiliului local, al Salinei Cacica cât şi de la şcolile din comună.

Informații importante au fost luate şi din publicațiile apărute de-a lungul timpului cât şi de la persoane particulare, unele din ele participanți la evenimente descrise.

De mare folos au fost notele scrise de domnul Turza Anton care au furnizat multe informații interesante.

Unele documente studiate sau declarații ale unor persoane în vârstă se contrazie în special în privința anilor în care au avut loc evenimente, a denumirii unor persoane implicate cât şi în interpretarea cauzelor unor întâmplări.

De aceea se poate ca această monografie să conțină omisiuni, date eronate sau chiar greşeli care vor trebui corectate eventual într-o nouă ediție a prezentei monografii.

Rugăm pe cititori să ne transmită observațiile lor pe care cu respect le vom lua în considerare.

Vă mulțumim

Comuna Cacica, în actuala organizare a luat ființă în 1968 după aplicarea reformei administrative prin desființarea raioanelor şi regiunilor şi înființarea județelor şi comunelor mai mari.

Până la 1968 comuna Cacica era formată numai din satul Cacica şi comuna Parteştii de Sus era formată din satele Parteştii de Sus, Solonețul Nou, Maidan si Rune.

De menționat că Solonețul Nou, Maidan si Rune după razboi şi până în anii 50 formau o comună de sine stătătoare.Astfel, oficial actuala comună Cacica a luat ființă pe data de 1 iunie 1968 când a fost numită şi conducerea noii comune.

Formarea noii comune nu a fost simplă datorită denumirii localităților componente, a tradițiilor istorice, a puterii econimice şi nu în ultimul rând a componenței etnice a locuitorilor. S-a hotărât ca actuala comună să fie formată din satele menționate mai sus cu denumirea de Cacica şi cu sediul în Pârteştii de Sus, sat care se află din punct de vedere geografic în mijlocul localității.

Comuna Cacica are o suprafață de 67,55 km² iar la inaugurarea din 1968 avea 4.790 locuitori. La ultimul recesământ din 2002 comuna avea 4.464 locuitori repartizați pe sate după cum urmează: Pârteştii de Sus -1974 locuitori, Cacica -1413 locuitori, Solonețul Nou -729 locuitori, Maidan -140 locuitori şi Runc – 208 locuitori.

Din punct de vedere etnic se înregistrează 3177 români (71%), 945 poloni (21%), 287 ucrainieni şi 55 germani. In ceea ce priveste confesiunile religioase se inregistreaza 2670 ortodocsi, 1185 romano-catolici, 330 greco-catolici, si 275 penticostali.

Geografic comuna Cacica se învecinează la est cu Pârteştii de Jos, la vest cu Mănăstirea Humorului, la nord cu Botoşana şi Poieni Solca. Oraşele cele mai apropiate de comună sunt Solca la 5 km şi Gura Humorului la 18 km.

Din punct de vedere istoric satul Pârteştii de Sus este cel mai vechi, existența lui pierzându-se în negura timpului. Din studiile pe care le avem reiese că Pârteştii de Sus este legat de istoria comunei Pârteştii de Jos care inițial au fost o singură localitate populată încă din perioada neolitică.

Din cartea lui Mihail Cotăchescu editată în anul 1931 „Documentele Moldovenești, înainte de Ştefan cel Mare" se remarcă vechimea acestor pământuri care au fost proprietatea cnejilor Pârtea şi Tatomir care au trăit pe timpul lui Ştefan cel Mare. Se spune că Pârtea stăpânea vatra satului Pârtesti cu Salişteа de la care îi vine şi numele, iar Tatomir partea de sus, adică Obisiia, partea de sus a apei Solonețului.

Un alt document important este cel făcut de către Alexandru cel Bun in anul 1415 prin care face danie Mănăstirii Humorului, unde era Oană vornic, trei sate de dincolo de munți, printre care şi un sat de la Obisiia Solonețului. Comuna Pârteştii de Jos era încă pe atunci destul de mare, de aceea a fost împărțită între cei doi cneji.

Însusi Alexandru cel Bun menționează în actul de danie cum că partea de sus, de la izvoarele Solonețului, reprezintă începutul unui sat nou denumit „Solonețul" ca mai târziu, după ocuparea Bucovinei de Imperiul Austro-Ungar să primească numele de Pârteştii de Sus, acest fapt fiind menționat în recesământul din anul 1780 în „Topographie der Bucovina" de Werenca Daniel. După cum rezultă din documentele

menționate, Pârteștii de Sus s-a născut prin divizarea comunei Pârteștii de Jos şi a devenit localitate de sine stătătoare în anii 1785-1786.

Satul Cacica a luat ființă după 1791 odată cu începerea exploatării sării. Se presupune însă, că izvoarele de saramură au fost descoperite cu mult înainte de către baştinaşii de aici, care se ocupau cu creşterea animalelor, în special cu creşterea oilor. Se spune că sarea a fost descoperită de un cioban care a observat că oile s-au strâns într-un anumit loc şi lingeau sarea. Mai târziu după ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austro-Ungar, prin anii 1785-1786 au fost aduşi muncitori pricepuți în minerit, din Polonia de la Wieliezka, din Cehia şi chiar din Ucraina.

Locurile acestea, pe atunci foarte mlăştinoase, aveau denumiri ca: Toplița, Dealul belții, Balta Veşnică etc. Această vale scutită de vânt era plină de rațe sălbatice, care, în limba polonă şi ucraineană se numesc Kaczka, de aici şi denumirea locului de Cacica. Este posibil ca datorită condițiilor bune de creştere a rațelor, populația băştinaşă să fi crescut aceste păsări în număr foarte mare.

Satul Solonețul Nou ia ființă în anul 1835, ca urmare a emigrării unor populații din Slovacia, Galiția şi din alte părți ale Imperiului Austro-Ungar, unde densitatea lor era mare, iar aici în Bucovina erau condiții bune în exploatarea pădurilor, la care erau pricepuți. Aceste mişcări de populații s-au făcut în special pe timpul împăratului Iosif al II-lea şi aveau ca scop, pe lângă cel economic şi dorința autorităților de a schimba structura etnica în Bucovina.

Se spune că, atunci când au sosit câteva zeci de familii, s-au aşezat pe locul numit Bahnă, dar localnicii nu au fost de acord şi atunci au fost trimişi şi aşezați în locul actual al satului Solonețul Nou. Denumirea provine de la pârâul Soloneț, pe care este aşezat satul.

Localnicii din Soloneț, adică românii, le-au spus celor veniți „slovaci" deşi vorbeau limba polonă, nume ce se foloseşte şi în prezent. În anul 1826, 15 familii venite din Galiția au format satul Maidan. Deşi au venit înaintea celor din Solonețul Nou, fiind mai puțini, au fost aşezați mai sus în locul actual al satului.

Referitor la satul Runc, se ştie că s-a format prin construcția caselor pe pământul lor de persoane de toate etniile; acolo locuiesc poloni, ucrainieni si români. Casele din Solonețul Nou si Maidan sunt făcute în principal din lemn şi acoperite cu draniță. Numai în ultimul timp se folosesc şi alte materiale în construcția de locuințe.

Activitatea economică a cetățenilor tuturor satelor componente ale comunei Cacica , este legată de pământ şi de creşterea animalelor, de pădure şi de prelucrarea lemnului precum şi de exploatarea sării. Pe lângă activitățile de bază sunt şi activități conexe: construcția de locuințe, confecții haine, incălțăminte şi altele.

De asemenea trebuie arătat că oamenii satelor componente ale comunei nu au trăit izolat. Din vechime au avut loc schimburi de produse şi servicii: de exemplu cei din Solonețul Nou făceau butoaie si ciubere din lemn şi le schimbau pe sarea de la cei din Cacica.

La fabrica de cherestea şi la Salină lucrau muncitori din toate satele, fără nici un fel de discriminare, existând o conlucrare benefică pentru toți.

Un rol foarte important în dezvoltarea satelor componente ale comunei Cacica l-a avut construcția căii ferate (1885-1886). Ea a favorizat legături economice şi

sociale, atât pentru cetățenii satelor comunei noastre, cât şi pentru satele din imprejurimi, inclusiv pentru oraşul Solca. Pentru construcția căii ferate au fost aduşi specialişti din Italia, care au lucrat împreună cu muncitori autohtoni, învățând unii de la alții meşteşugul construcțiilor de cale ferată şi poduri. Având în vedere lipsa mijloacelor mecanice, totul se făcea manual; terasamentul şi în special podul, cu o deschidere apreciabilă, au însemnat o lucrare deosebită. Odată cu darea în folosință a căii ferate şi a gării din Cacica, a început să se mişte şi comerțul, mărfurile fiind aduse mai uşor pe calea ferată. Au început să apară şi comercianții dornici să-şi deschidă afaceri şi la sate. Aceştia au fost în primul rând evreii, care erau comercianți prin tradiție.

La Pârteştii de Sus a apărut un evreu Emanoil Singer, care la început a deschis în zona gării o mică prăvălie, apoi a cumpărat pământ în spatele gării, a instalat un joagăr purtat de apa Solonețului. Acesta a fost un început al unei fabrici de cherestea care s-a materializat mai târziu.

După primul război mondial in 1919 Singer avea deja în funcțiune trei gatere şi o maşină de geluit, purtate acum de o maşină de aburi, utilaje aduse din străinătate.

În urma unui incendiu, fabrica a ars, dar fiind asigurată, proprietarul a fost despăgubit şi a construit în scurt timp o altă fabrică mai modernă cu capacitate de producție mai mare.

Între cele două războaie fabrica a fost preluată de Curt Singer, fiul lui Emanoil. Activitatea fabricii s-a mărit, se lucra şi noaptea. Din cele povestite de vârstnici, muncitorii erau plătiți din ce în ce mai slab şi cu întârziere, iar în caz de accidente nu li se acorda nici un ajutor.

Singer a cumpărat şi fabrica de cherestea din Solca, mai avea în proprietate şi o moară, ceea ce îl făcea sa fie cel mai bogat din zonă. Până la cel de-al doilea război mondial, când fabrica a trecut în exploatare la Domeniile Bucovinei, familia Singer a fost deportată. Pe data de 8 iunie 1948 fabrica de cherestea a fost naționalizată şi se dezvoltă treptat; în anumite perioade au lucrat până la 1000 de muncitori, cei mai mulți din satele comunei noastre, dar şi din satele vecine. Aici au lucrat generații întregi de muncitori care au avut un loc sigur de muncă, cu toate drepturile, acum mulți fiind pensionari.

După 1989 activitatea fabricii a fost diminuată. În prezent este privatizată; lucrează cateva zeci de muncitori şi este în pericol de a fi închisă.

Exploatarea masivului de sare este legată de istoria satului Cacica, din cele mai vechi timpuri. Se spune că exploatarea sării se făcea rudimentar de localnici cu mult timp înaintea deschiderii minei de sare. Folosirea sării se făcea în mod deosebit prin saramura care izvora în anumite locuri de pe raza comunei Cacica, iar localnicii o foloseau ca aliment şi pentru conservarea cărnii.

După ocuparea Bucovinei de Imperiul Austro-Ungar în 1775, bogățiile acestei provincii au început să fie interesante pentru noile autorități. Astfel din ordinul împăratului Iosif al II-lea sunt trimişi tehnicieni şi specialişti austrieci, care determină modul de exploatare a masivului de sare de la Cacica.

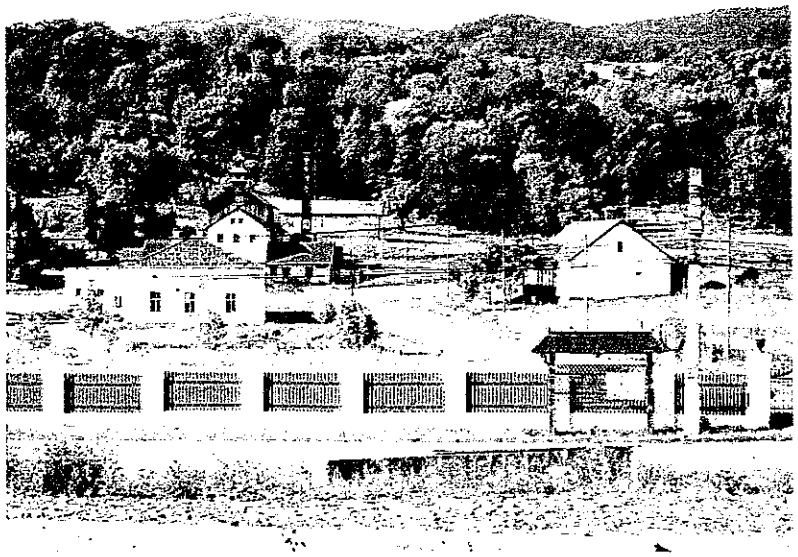

Salina este locul în care bate inima Istoriei; aici auzim toate vocile neamurilor, muzica speranțelor de peste veacuri, aici plutește imaginația, aici săpat în roca de sare se odihnește eroismul muncii și al răbdării tăcute, sub aripa protectoare a lui Dumnezeu. Este un muzeu al Muncii, al Artei și al Credinței.

Între anii 1855-1896 activitatea salinei se dezvoltă, se construiește a moară pentru măcinarea sării, se montează o pompă Rettinger iar instalația de extracție acționată de o mașnă cu aburi.

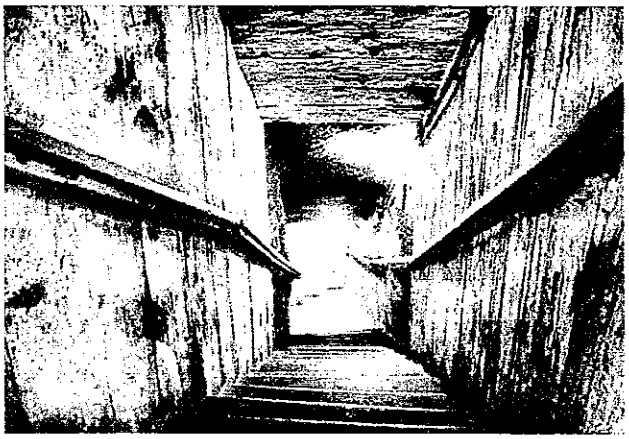

Pentru funcționarii și muncitorii veniți acum cu familiile lor se construiesc birourile și clădirile de locuit în incinta salinei. Se menționează că în anul 1896 Salina Cacica avea o producție de 2380 tone sare bolovani, 2938 tone sare măcinată pentru vite, în valoare de 477.479 florini austrieci.

Cazanele de evaporare și cuptoarele de uscat husca de sare erau încălzite cu lemne. În 1896 se menționează că Salina Cacica avea 75 de muncitori care lucrau câte 12 ore la suprafață și 8 ore în subteran.

La începutul activității, minerii munceau foarte greu și întâmpinau multe greutăți. În subteran sarea era cioplită în blocuri de 50 de kg, care erau scoase la suprafață cu spatele, urcând 50 de trepte. Iluminatul se făcea cu opaiț în care ardea său de oaie. Mult mai târziu se foloseau lămpiile cu carbit. Elecrificarea minei s-a făcut în 1956 când s-a trecut și la pomparea saramurii cu pompe acționate electric. Până in 1918 Salina Cacica a fost sub administrația austro-ungară, iar după 1918 a trecut sub administrația română, aparținând Regiei Monopolurilor până în 1944.

După 1944, Salina Cacica trece la Ministerul Minelor și Petrolului, perioadă în care își mărește capacitatea, se modernizează tehnologic, se imbunătățește radical calitatea sării. Cea mai mare dezvoltare a salinei a avut loc la inceputul anilor 70 când s-a ajuns de la două cazane de evaporare, la 13 și la o producție de peste 60 mii de tone de sare extrafină din care peste 90% pleca la export.

Activitatea salinei s-a desfășurat normal, până la începutul anilor 80, când datorită lipsei de combustibil petrolier, se foloseau diferite deșeuri, care poluau

puternic atmosfera din satul Cacica; vegetația a început să sufere, pomii fructiferi şi ornamentali se uscau.
De asemenea datorită dificultăților de transport până la gara C.F.R. s-a hotărât strămutarea producției aproape de gară.

Astfel în 1993 producția de sare extrafină a fost mutată pe actualul amplasament în comuna Pârteştii de Jos. În satul Cacica a rămas numai activitatea de extracție a sării brute, sondele şi pompele pentru saramură folosită la noile instalații, de la noul amplasament.

De menționat este că peste 200 de ani, exploatarea sării a contribuit hotărâtor la dezvoltarea localității, viața oamenilor a fost strâns legată de această activitate. În fiecare familie din Cacica, cel puțin un membru lucra la salină.

Dacă din punct de vedere economic Salina a avut un rol important, aceasta a contribuit şi la dezvoltarea socială, culturală şi turistică a localitații. S-au construit şcoli, biserici, lăcaşe de cultură, drumuri de acces şi alte utilități.

Salina Cacica avea pe timpul Austro-Ungariei o fanfară proprie, formată din muncitori care în timpul liber, duminica şi de sărbători cântau în centrul comunei. De asemenea nu este de neglijat faptul că la salină a funcționat o baie cu abur pentru muncitori şi familiile lor; practic tot satul avea acces la o baie pe săptămână.

Salina Cacica pe lângă mina care este un unicat, mai are un specific: niciodată în această mină nu au lucrat acnaşii, aşa cum se obişnuia la alte mine de sare, ci numai muncitori salariați.

Realizările bune şi mai puțin bune au fost legate şi de activitatea directorilor, care au condus salina de-a lungul timpului. Primul director cunoscut, care a condus activitatea de exploatare a masivului de sare, a fost austriacul Paul Hofman. Pe timpul lui au fost aduşi muncitori specialişti care au început în mod organizat săparea puțului, galeriilor şi extracția bolovanilor din sare.

Între cele două războaie mondiale, cei mai cunoscuți directori au fost Zoltan Hëgăduş, care a fost cunoscut ca un prototip al funcționarului; sever, dar cinstit, contribuia la dezvoltarea activității miniere.

A urmat Bulat Vladimir, de numele căruia se leagă modernizarea ştrandului şi a băilor calde cu apă sărată folosite de localnici şi de alții la vindecarea reomatismului.

După al doilea război mondial, sunt numiți ca directori printre alții şi Câmpeanu Virgil, după care a urmat Cojocaru Onofrei, primul director localnic, provenit din muncitori care a condus mai mulți ani salina, perioadă în care aceasta a fost dezvoltată şi modernizată.

Sub conducerea sa, au fost construite noi evaporatoare, a fost electrificată mina, drept pentru care a fost apreciat ca un bun gospodar. A ieşit la pensie din această funcție, fiind respectat de toți localnicii până la moarte.

A urmat Corogianu Săvel, sub a cărui conducere salina a continuat să-şi dezvolte activitatea. Au fost construite noi evaporatoare până s-a ajuns la 13, s-a modernizat uscarea, tratarea şi ambalarea sării extrafine. Pe timpul conducerii directorului Corogianu Săvel, salina a ajuns la cea mai mare dezvoltare pe vechiul amplasament, producția a fost mărită substanțial, iar cea mai mare parte a producției de sare extrafină pleca la export.

La începutul anilor 70 la Salina Cacica lucrau aproape 1000 de muncitori din comuna Cacica, dar şi din alte localităţi apropiate.

Au urmat la conducerea Salinei ca directori: Udrea Grigore, Gheorghe Straton, iar pe timpul conducerii inginerului Grudnitchi Nicolai activitatea productivă a Salinei a fost mutată pe noul amplasament în comuna Pârteştii de Jos. Aici se foloseşte o tehnologie modernă, se fabrică sare extrafină de o calitate foarte bună. Din câte cunoaştem, Salina se confruntă cu lipsa desfacerii şi din această cauză producţia e diminuată.

Cele prezentate mai sus despre activitatea Salinei Cacica, se referă la trecut, ceea ce a rămas şi va rămâne este mina de sare, un unicat şi o bijuterie săpată în masivul de sare de zeci de generaţii în peste 200 de ani.

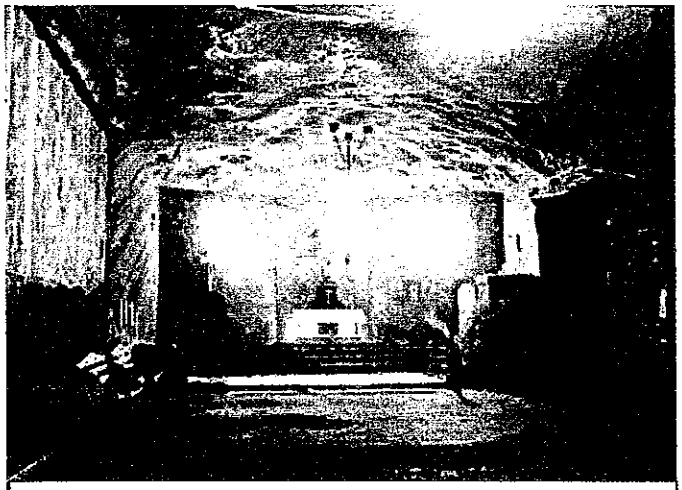

CAPELA SFÂNTA VARVARA

La intrarea în mină se zăreşte semnul universal al minerilor: două ciocane încrucişate. După ce cobori 50 de trepte, ajungi într-o capelă săpată în sare, care are ca patron Sfânta Varvara, ocrotitoarea minerilor şi care se sărbătoreşte pe 4 decembrie. Capela este săpată în totalitate în masivul de sare: altarul, sfeşnicele sunt sculptate din sare. Tot aici, în capelă se află şi un policandru foarte frumos lucrat artistic, fiind şi foarte vechi.

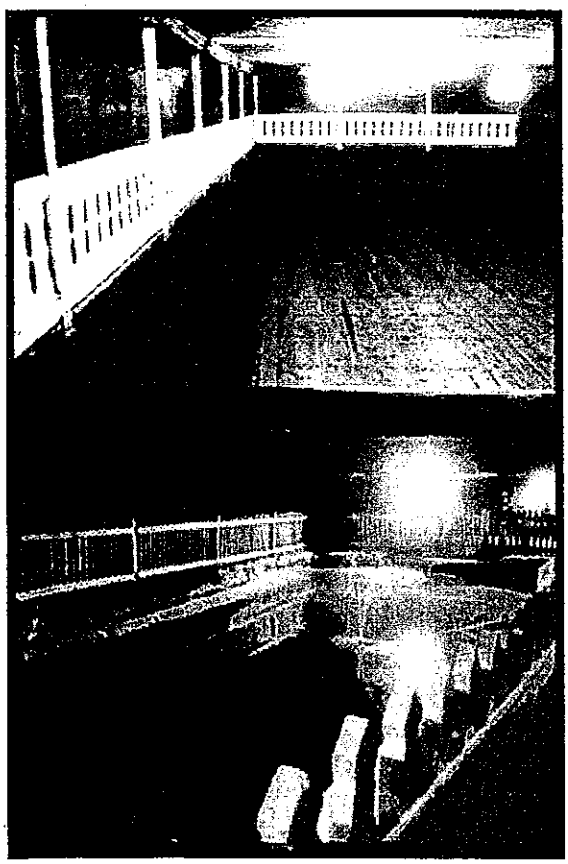

După coborârea câtorva trepte şi la o distanţa de aproximativ 200 m, printr-o galerie, se ajunge la o sală mare şi un lac artificial plin cu apă sărată. Sala era folosită pentru organizarea balurilor, iar în prezent este o sală de sport unde se organizau şi încă se mai organizează activităţi sportive. Pe lacul artificial cu apă sărată era o barcă cu care se puteau plimba cei curajoşi, într-un mediu deosebit. În prezent sala mai este folosită în scopuri medicale, pentru tratarea unor boli, unor afecţiuni respiratorii, în special la copii.

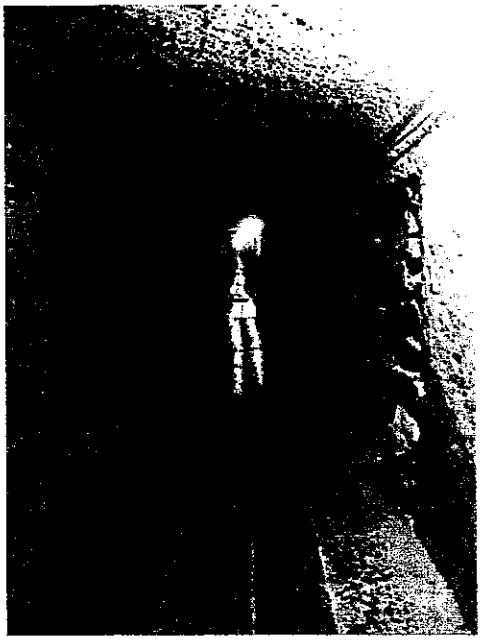

Mina de sare de la Cacica nu înseamnă numai ce am scris mai sus. De-a lungul celor 200 de ani de activitate au fost săpate 8 km de galerii pe trei orizonturi la o adâncime de aproximativ 80 m. Dacă evaluăm cantitatea de muncă prestată, de cele mai multe ori cu mijloace rudimentare, adică cu dalta şi ciocanul ne dăm seama ce efort au făcut predecesorii noştrii, un efort nu destul de apreciat şi răsplatit.

De aceea mina de sare de la Cacica merită să fie vizitată, recomandăm tuturor să o facă, pentru a vedea de ce a fost în stare să facă omul.

Dezvoltarea activităților economice şi comerciale în comuna Cacica au dus la necesitatea, dar şi la posibilitatea copiilor de a frecventa şcoala.

Astfel s-a început construcția de şcoli, la început construcții modeste, s-au folosit chiar şi camere din locuințe particulare, unde câțiva copii şi un învățător desluşeau din tainele alfabetului.

Prima şcoală construită în satul Cacica a fost în anul 1814, clădire folosită până în anii 1970, când a fost dezafectată.

Până în anul 1907 limba de predare a fost germana, iar după această perioadă, după construcția noii clădiri , limbile de predare au fost cele materne pentru poloni, ucrainieni şi români. După 1918 treptat s-a trecut la predarea în limba română, iar după al

doilea război mondial minorităţile aveau clasele I-IV şi în limba maternă.

Dezvoltarea şcolii s-a făcut treptat: în anii 50 pe lângă copiii din Cacica, învăţau şi copiii din Soloneţ-Todireşti; a fost şi organizat un mic internat la casa lui Huţul, unde erau cazaţi aceştia. Pe atunci se făceau 7 clase, după care urmau şcoli profesionale sau liceul.

Clădirile şcolii din Cacica, cele din 1814 şi 1895 au devenit necorespunzătoare şi atunci s-a construit o nouă clădire pentru şcoală, modernă cu 8 săli de clasă, care a fost dată în folosinţă în 1970.

Şcoala nouă a fost construită prin contribuţia voluntară a cetăţenilor şi a fondurilor asigurate de stat.

După o statistică, din 1909 şcoala din Cacica a fost organizată pe două secţii: una aparţinând polonilor şi ucrainienilor şi alta pentru români. Prima secţie avea un număr de 244 de elevi, iar la secţia română erau înscrişi 138 elevi. În acea perioadă sunt menţionaţi următorii învăţători şi profesori: Grabovschi Iosef, Tomaşec Otilia, Mosler Iosefina, Dulgheru Alexandru, Ruxandari Luca şi alţii.

Anuarul din 1 august 1929, semnat de inspector şef al Regionalei de invăţământ, informează pe scurt că pe lângă şcoală a fost înfiinţat un atelier şi o grădiniţă de copii. Sunt menţionaţi ca invăţători şi profesori următorii: Jemna Eusebie, Covţun Nicolae, Miroş Elisabeta, Cehovschi Elena şi alţii.

În anul 1970 şcoala din Cacica avea la cursul primar cl. I-IV un număr de 125 elevi, iar la cursul gimnazial cl. V-VIII un număr de 116 elevi. Pe lângă şcoală funcţionau şi două grupe de grădiniţă fiecare cu câte 27 de copii.

După al II-lea război mondial aşa cum am arătat, învăţământul în Cacica s-a dezvoltat: foarte mulţi dintre elevii acestei şcoli au continuat studiile liceale şi superioare.

Printre cei care au condus şcoala din Cacica, putem menţiona directorii: Munteanu Ioan, Armeanu Ioan pe timpul căruia s-a construit noua clădire a şcolii, Popovici Nicolai, Cucinschi Emilia. Ca profesori şi învăţători pe :Lucaci Maria, Armean Silvea, Popovici Elena, Dziubinschi Ioan, Dziubinschi Leocadia, Percatiuc Elvira, Leonte Paraschiva, Marchevici Ana, Dragoman Daria, Popescu Domnica, Straton Maria, Solonar Veronica, Mayer Stela, şi mulţi alţi slujitori ai şcolii, care merită tot respectul locuitorilor comunei.

În anul de învăţământ 2008-2009 la şcoala din satul Cacica sunt înscrişi un număr de 116 elevi din care înv. primar cl. I-IV 61 elevi iar la înv. gimnazial 55 elevi.

În cadrul şcolii funcţionează şi două grupe de învăţământ preşcolar cu un nr. de 39 copii.

Nr. de elevi a scăzut foarte mult în ultimii ani datorită situației economice a comunei, prin desființarea locurilor de muncă a părinților și plecarea tineretului în străinătate.

Dacă în 1934 erau înscriși 52 elevi în clasa I-a, în prezent sunt înscriși un nr. de 13 elevi, dacă în 1953 au absolvit clasa aVII-a un număr de 37 de elevi, în prezent clasa a VIII-a frecventează un nr. de 11 elevi.

Este o scădere dramatică a populației școlare în satul Cacica, deși condițiile sunt foarte bune, școala fiind condusă competent de profesoara Precupan Maria, cu numeroase cadre calificate.

Printre cadrele didactice cu vechime, care funcționează în anul de învățământ 2008-2009 la școala din Cacica: Țehaniuc Cristina, Niga Minodora, Ciornei Nicoleta, Andronic Aurica, Andronic Gheorghe, și alți buni dascăli care formează tânăra generație.

Școala din Pârteștii de Sus și-a început activitatea prin anii 1880, într-o casă particulară iar în 1888 se menționează funcționarea școlii într-o clădire a Ocolului Silvic care era amplasată undeva pe Bahnă. În anul 1910 a fost construit și dat în folosință actualul local de școală cu 4 săli de clasă și locuința directorului.

În anul 1972 școala o fost mărită cu încă 4 săli de clasă, iar la demisol cu ateliere școlare.De menționat e că s-a respectat vechea arhitectură la prelungirea școlii, proiectul, fiind făcut de ing. Sahlean Vasile, pe atunci seful Unității prestări servicii pe lângă Primăria Cacica.

Nu avem prea multe date privind începutul învățământului în Pârteștii de Sus până în anul 1909, când se menționează în Anuarul statistic Austro-ungar că școala avea 3 clase de bază și două paralele având 230 elevi.Profesorii și învățătorii de atunci, printre alții erau: Caba Dimitrie, Cernușcă Ion, Popescu Gheorghe, Popescu Aurora, Gorcea Roman etc.

În anul 1931-1932 școala are 5 clase și două ateliere cu un nr. de 266 elevi.Profesorii și învățătorii de atunci au fost: Olinici Vasile, Olinici Eleonora, Raicu Natalia, Andronic Elena, Ciornei Grigorie, Sahlean Ioan etc.

După al doilea război mondial activitatea școlii se dezvoltă, se trece la învățământul de 7 clase, apoi la 8 și 10 clase. Printre profesori și învățători amintim: Dan Panfil, Rusu Ioan, Ciornei Grigore, Popovici Nicolai, Ciuc Maria, Iroaie Ștefania, Andronic Elena și mulți alți slujitori devotați ai școli.

În prezent școala din Pârteștii de Sus are rol de școală coordonatoare, iar directorul acesteia profesor Cojocar Marcel Anton este și directorul coordonator al celorlalte școli din comună. În Pârteștii de Sus învață acum 229 elevi, din care în învățământul primar 106 elevi, iar la învățământul gimnazial 123 elevi. În cadrul școlii funcționează și 3 grupe de învățământ preșcolar cu un nr. de 73 copii.

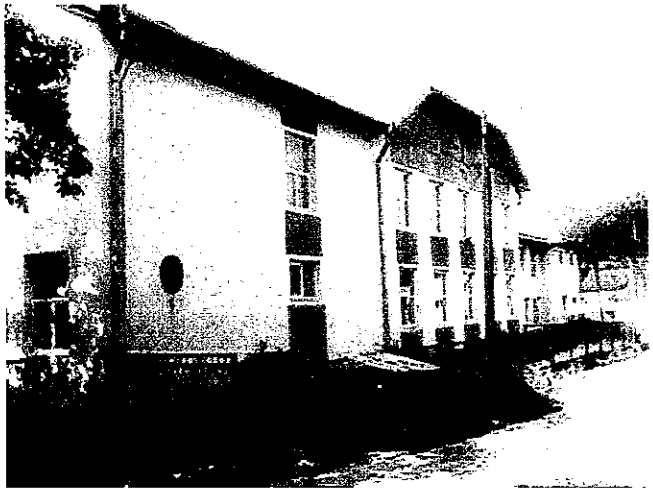

Şcoala din Solonețul Nou a fost construită în anul 1870. Anuarul statistic precizează că în anul 1909 şcoala avea 3 clase, +2 paralele în care învățau 212 copii. Sunt menționați profesori şi învățători ca: Chielnic Daniel, Sfiderschi Maria, Sfobada Ignaț, etc.

Între cele două războaie, sunt adminitrația română în 1929 se menționează căla şcoală funcționau 3 clase cu 160 elevi.
Ca profesori şi învățători printre alții au fost: Podariu Petru, Iavorschi Eleonora, Pauliuc Eusebiu.

În 1968 a fost înființată o şcoală cu clasele I-IV la Runc, dar care ulterior a fost desființată datorită scăderii nr. de elevi.
Tot în anul 1968 a fost înființată prima gradiniță de copii din Solonețul Nou, cu 21 copii, care în principal îşi însuşeau minime cunoştințe de limba română întrucat în familiile lor se vorbea exculsiv limba polonă. Prima lor educatoare a fost Mayer Maria (Boiciuc).

În anul şcolar 2008-2009 la şcoala din Solonețul Nou învață un nr. de 128 elevi din care 61 în cl. I-IV şi 67 elevi în cl. V-VIII. În învățământul preşcolar sunt înscrişi un nr. de 40 copii în două grupe de vârstă.

Şcoala din Maidan a fost înființată în anul 1908, cu o singură clasă cu 37 elevi. La început şcoala a funcționat într-o casă particulară. De abea după al II-lea război mondial, s-a construit o şcoală unde au funcționat clasele I-IV în condiții normale. Unul din învățătorii care a lucrat mulți ani la această şcoală a fost Spaniuc Gavril, pe mâna căruia au trecut multe generații de elevi. În prezent şcoala a fost desființată din lipsa nr. necesar de elevi, copiii de vârstă şcolară învață la şcoala din Solonețul Nou.

Un rol pentru păstrarea limbii şi tradițiilor culturale a tuturor etniilor existente în comună l-a avut biserica. În comună cele trei confesiuni principale sunt: ortodoxă, greco-catolică şi romano-catolică. Au biserici proprii, construite în diferite perioade în raport de aşezarea, respectiv colonizarea diferitelor populații din diferite regiuni ale imperiului Austro-Ungar.

Referindu-ne la biserica catolică din Cacica, istoria acesteia este legată de stabilirea în această localitate a credincioşilor catolici veniți la muncă în principal la exploatarea masivului de sare.

La început credincioşii catolici din Cacica au fost asistaţi spiritual de preoţi din Parohia Gura Humorului. Primul pastor sufletesc a fost din 1795 preotul polonez Clemenz. Întrucât în Cacica nu era un lăcaş de cult propriu, a fost săpată în masivul de sare, o frumoasă capelă cu hramul Sfânta Varvara., la o adâncime de 25 m. Din anul 1799 a urmat preotul Iacob Bogdanovici care în anul 1810, ajutat de administraţia Salinei a zidit prima biserică pe locul unde se află cea actuală. Astfel a luat fiinţă Parohia romano-catolică din Cacica.

La sfinţirea primei biserici a fost adusă, de la biserica armeană catolică din Stanislowow o reproducere a icoanei miraculoase a Maicii Domnului „Madona Neagră" de la Czestochowa-Polonia.

În jurul anului 1900, episcopul Iosif Weber, episcop de Lemberg (Lvov) dă o nouă deschidere localităţii şi pelerinajelor de la Cacica. De numele lui este legată construcţia actualei biserici începută în anul 1903 şi sfinţită solemn la 16 octombrie 1904, fiind de faţă şi arhiepiscopul de Cracovia- Iosef Bilezewschi. Actuala biserică a fost construită după un proiect din Polonia, în stil neo-gotic, din cărămidă roşie: are 40m lungime, 23m lăţime, 14m înălţime interioară, 50m înălţimea turnului, fiind recunoscută astăzi ca adevărat monument de arhitectură, o perlă a Bucovinei. Un deosebit interes îl reprezintă şi „Grota Lourdes" o reprezentare a grotei de la Lourdes din Franţa, construită în anul 1936 prin grija preotului Heuryk Wochowschi. Zidită din piatră brută are 12m lungime în formă de semicerc, susţinută de 20 de coloane din beton, ca spaţiu acoperit pentru pelerini. Începând cu anul 1992 s-au executat lucrări ample de subzidire şi întărire a pereţilor bisericii, cu lucrări de drenaj absolut necesare datorită terenului şi a trecerii timpului, când au avut loc şi unele stricăciuni. S-a montat şi pardoseala de marmură din biserică, s-au făcut lucrări ample la grotă, a fost înlocuit acoperişul bisericii, se continuă cu amenajarea curţii exterioare şi modernizarea intrării în curtea bisericii din drumul comunal.

Încă din anul 1904 s-a hotărât celebrarea şi participarea oficială la hramul şi pelerinajul de la 15 august.Astfel cultul icoanei miraculoase a Maicii Domnului de la Cacica şi pelerinajul din solemnitatea Adormirii Maicii Domnului s-au dezvoltat din ce în ce mai mult, iar numărul pelerinilor din ţară şi din străinătate a fost din ce în ce mai mare.

În anul 1996 biserica parohială din Cacica a fost declarată „Sanctuar diecezan" iar la 15 august 1997, prin decretul episcopului Petru Gherghel având acordul Conferinţei Episcopale Catolice din România, sanctuarul din Cacica a fost declarat şi recunoscut drept „sanctuar naţional".

Momentul culminant pentru Cacica a fost anul jubiliar 2000 când sanctuarul a primit titlul de „Bazilica minor" titlul acordat de către Sfântul Părinte Ioan Paul al II-lea prin Congregația pentru „Cultul Divin şi Disciplina Sacramentelor", la 14 martie 2000 şi proclamat oficial la liturghia solemnă a hramului din 15 august 2000, de către cardinalul Luigi Poggi, trimisul special al Sfântului Părinte.

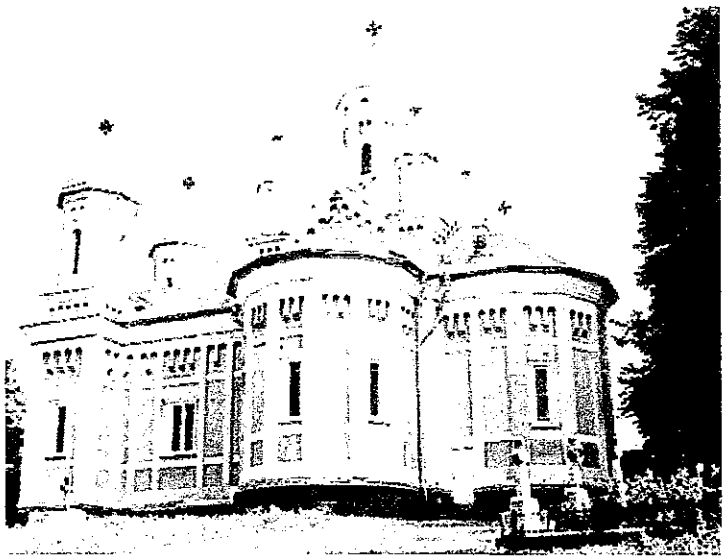

Biserica ortodoxă din satul Cacica a fost construită între anii 1892-1896, ctitor fiind preotul Ilarie Bădăluță. Această frumoasă biserică a fost proiectată şi construită în stil renascentist. Catapeteasma a fost sculptată de către Eugen Maximovici, între anii 1894-1896. Printre preoții cunoscuți după al II-lea război mondial au fost Gheorghe Bosovici, Gavril Hojbotă, Nuțu Mircea-preot pe timpul căruia s-au făcut ample lucrări de reparații, modernizări şi construcții anexe la biserică şi parohie. Din anul 1991 parohul bisericii este Beleagă Tiberiu, care păstoreşte 210 familii cu aprox. 600 de enoriaşi.

La început, credincioşii greco-catolici din Cacica foloseau aceeaşi biserică din lemn împreună cu romano-catolicii, unde aveau un altar separat. Parohia greco-catolică saparată se înființează în anul 1812 având primul păstor pe preotul Lejanubschei (1812-1813), apoi pe preotul Ioan Voievidca (1813-1818).

În anul 1861 a început construcția actualei biserici sub îndrumarea pr. Kirik Hamorac. Biserica a fost construită prin contribuția credincioşilor. A fost terminată şi sfințită în anul 1865. Din documentele existente reiese că în anul 1936, parohia greco-catolică din Cacica a fost puternică având 700 de credincioşi.

Migrația ucrainienilor greco-catolici în Germania din 1940, apoi desființarea legală în 1948 a bisericii greco-catolice, exodul tinerilor spre alte locuri de muncă a făcut ca în prezent în Cacica să existe numai 70 de familii de ucrainieni greco-catolici.

În decursul anilor, biserica a fost întreținută și renovată de mai multe ori, ultimele renovări fiind făcute în anul 1982-preot Ioan Ardelean și în 2007 preot Nicolai Nicolaișen.

Hramul bisericii este Adormirea Maicii Domnului-15 august. De menționat este faptul că în actuala biserică, în anul 1863, a fost botezată scriitoarea Olga Cobilanscka. După cel de al II-lea război mondial, la parohia greco-catolică au funcționat preoții: Nicolae Maniu, Ioan Ardelean, iar din anul 1992 este preotul Nicolae Nicolaișen.

La sfârșitul anului 1834, aprox. 30 de familii de emigranți poloneji, așezându-se în satul care avea să se numească Solonețul Nou, au adus cu ei și au păstrat credința catolică, limba și tradițiile parinților lor. Primul lăcaș de cult a fost o capelă din lemn cu acoperișul și pereții exteriori acoperiți cu draniță, construită în anul 1849.

În anul 1911 această capelă a fost reconstruită și mărită. Mult timp comunitatea din Solonețul Nou a fost asistată de preoți misionari veniți din Cracovia apoi de preoții din parohia Cacica.

Din anul 1911 , de comunitatea din Solonețul Nou, se ocupa preotul Henryk Wochowschi. El începe construirea casei parohiale care va fi terminată în anul 1921. Tot din anul 1921 comunitatea din Pleșa va aparține de Solonețul Nou. În anul 1924, pentru prima dată, Solonețul Nou devine parohie. Până în anul 1928 primul paroh a fost pr. Henryk Wochowschi. Între anii 1928-1939, preot paroh va fi Emanuel Dziewiar, de numele căruia se leagă construirea actualei biserici din Soloneț. Războiul nu i-a permis să termine biserica, o va face urmașul său pr. Iosef Klegik (1939-1942).

Actuala biserică a fost sfințiită la data de 20 octombrie 1940 de prelatul Antal Sebesteny împreună cu preoții din Bucovina.

Între anii 1946-1967, parohiile Cacica și Solonețul Nou au fost reunite de către preotul Iosef Chachula originar din Solonețul Nou, Iar în anul 1968, Solonețul Nou va deveni parohie, preotul paroh fiind Kazimir Kotylewiez(1968-1989).

După al II-lea război mondial, între anii 1946-1947, populația satului Solonețul Nou a scăzut drastic, practic a fost înjumătățită: un număr de 523 de persoane au emigrat în Polonia, iar în Solonețul Nou au mai rămas numai 527 locuitori. Cu toate

acestea, cu eforturi deosebite, aceştia au reuşit să-şi menţină identitatea poloneză, limba şi tradiţiile în anii care au urmat.

După anul 1989, începe renovarea bisericii şi a casei parohiale, activitate ce continuă şi în prezent, aspectul bisericii, al casei parohiale şi în general al satului Solonețul Nou sunt foarte bune. În statistica din anul 2002, parohia Solonețul Nou figurează cu 370 familii şi 1040 credincioşi. Parohia are ca filiale localităţile: Solca, Arbore, Pleşa, Racova şi Poieni Solca.

Despre viaţa religioasă a locuitorilor din satul Maidan, de confesiune greco-catolică şi de naţionalitate urcaineană se cunoaşte că începe în anul 1826, când 15 familii colonizate în timpul imperiului Austro-Ungar s-au aşezat pe aceste locuri, ducând o viaţă paşnică alături de localnici.

După venirea din Galiţia Centrală, se ocupau cu creşterea animalelor, activităţi meşteşugăreşti, ca execuţia ciuberelor şi butoaielor.

În general activităţile lor erau legate şi de pădure. În 1845 a fost contruită prima capelă în vechiul cimitir, iar in 1912-1914 s-a construit acuala biserică, care face parte din parohia Cacica şi este deservită de preotul paroh. Satul Maidan a fost depopulat în anul 1943 prin plecarea multor familii în Cehia, iar după război tineretul a plecat spre oraşe industrializate. În anul 2008 satul Maidan mai avea 50 de familii cu aproximativ 140 de suflete.

Satul Părteştii de Sus cu o polpulaţie preponderent de naţionalitate română şi de confesiune ortodoxă are o istorie foarte veche, existenţa lui se pierde în negura timpului. În aceeaşi măsură viaţa spirituală a îinceput foarte timpuriu în biserici construite din lemn de către credincioşii autohtoni, care formau o comunitate din ce în ce mai bine definită.

Biserica actuală cu hramul Sf Mihail şi Gavril a fost construită în anul 1771 pe temelia unei biserici mai vechi. Biserica a fost construită de credincioşii localităţii din lemn de brad şi acoperită cu draniţă în formă de solzi şi prevăzută cu o turlă în formă hexagonală cu 3 ferestre jos şi 6 ferestruici sus în turlă.

Biserica fără pridvor în stil moldovenesc, are înălţimea până la streaşină de 5 m, nausul bisericii este despărţit de pronaus printr-un perete în formă de semicerc.Podul din interior este din scândură de brad vopsite în albastru. Altarul are formă hexagonală,

interiorul bisericii este tencuit şi spoit cu var. Pictura de pe iconostas, deşi veche, s-a păstrat bine, nu se cunoaşte însă numele pictorului. Exteriorul bisericii este din lemn de brad cioplit. Din punct de vedere arhitectonic , biserica are o valoare mare, pentru că este din puținele biserici din lemn construite în cheutori şi cu bolduri la streaşină.

Clopotnița cu trei clopote a fost construită de enoriaşi în anul 1860, are scheletul din lemn de brad, blănit cu scânduri şi acoperită cu draniță în formă de solzi. Biserica este împrejmuită cu bârne de brad în cheutori, aşezate pe temelie de piatră, acoperită cu draniță. Pe bună dreptate biserica este declarată monument istoric.

După al II-lea război mondial, printre preoții care au slujit mai mult la această parohie au fost: Oliviu Enache 1935-1965, Gheorghe Enache 1965-1974, Vrăjitoru Vasile 1974-1999. Din anul 2000 preotul paroh Moțoc Cristian, care păstoreşte 260 de familii de enoriaşi.

De menționat faptul că în prezent funcționează şi o a doua parohie în partea de sus a satului, într-o biserică nouă construită între anii 1983-1984. Ctitorul noii biserici este Vrăjitoru Vasile, care păstoreşte 600 de familii de enoriaşi.

În satul Pârteştii de Sus sunt înregistrați şi aprox. 275 de penticostali , care au o casă de rugăciuni şi care desfăşoară o activitate religioasă intensă.

Administrația comunei, de-a lungul timpului, a fost diferită de la o perioadă istorică la alta. Aşa cum am prezentat mai sus, cele două sate principale, Pârteştii de Sus şi Cacica au fost administrate separat până în anul 1968, când s-a format com. Cacica, în actuala formă de organizare. Organizarea administrației în acceptul modern al cuvântului, practic a început odată cu ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austro-Ungar în 1775.

Autoritățile imperiale erau interesate în organizarea bună a administrației pentru a strânge impozite şi a obliga populația autohtonă şi colonizată şi la alte obligații ca cele militare şi de construcții de drumuri, poduri şi căi ferate. De asemenea colonizările făcute aveau ca scop pe lângă cel economic şi cel social, adică să schimbe componența etnică a populației în Bucovina, care până atunci era preponderent românească.

Este de înțeles de ce pe timpul dominației Austro-Ungare primarii erau persoane străine de localitățile unde funcționau şi pe care le conduceau cu mâna de fier, aplicându-le pedepse foarte aspre celor care încălcau anumite reguli strict reglementate.

De menționat este că în acele vremuri primarii aveau pe lângă atribuții administrative şi cele judecătoreşti. Divergențele mai mici ivite între cetățeni, erau rezolvate de primar, a cărui hotărâri erau irevocabile. Oamenii mai învârstă, care au trăit acele vremuri, povesteau totuşi că în general se făcea dreptate şi era multă ordine.

Din cele cunoscute, după reunirea Bucovinei cu România, mulți nu se puteau obişnui cu noua administrație, care în unele cazuri era abuzivă şi coruptă, de fapt şi atunci se intâmpla ceea ce se intâmplă în present.

Cele mai mari nemulțumiri se datorau faptului că, bătaia în şcoală şi în special în armată, a fost aproape generalizată. În armată se bătea în mod curent în special de către majuri, care au fost pedepsiți de soldați în timpul celui de al II-lea război mondial .Unii au fost împuşcați de proprii soldați.

Despre identitatea persoanelor care au condus satele componente a actualei comune, în acea perioadă, se cunoaşte mai puțin; ce se ştie este că şcolile, bisericile, drumurile, podurile, calea ferată au fost construite pe timpul imperiului Austro-Ungar, ceea ce ne determină să afirmăm că au fost realizări mari, iar administrația era eficientă.

După primul război mondial, conducerile administrațiilor locale au fost alese din localnici. Primarii care au condus comunele Cacica şi Pârteştii de Sus în perioada interbelică erau aleşi periodic dintre gospodarii comunelor respective. La Cacica sunt menționați ca primari Damian Eţcu, Cojocaru Ilarion, Andronic Nicolai şi alții care au administrat treburile comunei.

Din păcate nu avem evidențiate nici un fel de realizări importante în perioada interbelică, ani în care nu s-a construit nici un obiectiv important față de cele rămase de pe timpul imperiului Austro-Ungar.

Singurele activități care au continuat au fost exploatarea sării şi activitatea forestieră , dar şi acestea se desfăşurau cu vechile tehnologii, cu mari eforturi umane, muncitorii fiind prost plătiți.

Nici în privința învățământului nu s-au făcut progrese importante:spațiile şcolare au rămas aceleaşi, nu au fost modernizate şi nici dotate corespunzător. Populația com. Cacica în perioada interbelică a fost foarte săracă. Dintr-o fotografie din 1934 cu cl a I-a la şc. generala Cacica se vede că marea majoritate a copiilor erau desculți.

În ceea ce priveşte durata învățământului, cei mai mulți copii de vârsta şcolară făceau numai 4 clase, aşa cum reiese din situațiile şcolare din anii 1920-1940.

Din cele relatate de oamenii mai în vârstă, care au trăit acele vremuri, populația a resimțit din plin criza economică din anii 1929-1933, mulți din ei, în special tinerii, din satul Cacica au emigrat în Germania şi America.

După o relativă redresare din punct de vedere economic din anii 1938-1939, a venit a nouă nenorocire peste oameni, cel de-al doilea război mondial.

Majoritatea bărbaților au fost mobilizați şi trimişi pe front; în sate au rămas numai bătrânii, femeile şi copiii. Activitatea economică de la Salină şi fabrica de cherestea a fost redusă, pământul şi aşa slab productiv, a rămas necultivat, animalele au fost decimate, ceea ce a contribuit la dezastrul social care a urmat.

Evacuarea cetățenilor, în special din satul Cacica, după întoarcerea frontului, a dus la pierderea şi ultimelor rezerve de hrană şi a animalelor domestice, în special a vacilor care erau puse să tragă la căruțe încărcate cu câteva lucruri, dar şi cu copii şi bătrâni.

După întoarcerea din evacuare, multe familii au găsit casele arse, sau distruse de armata germană în retragere. În satul Cacica au fost arse şi distruse 30 de case, în special cele de pe dealul Conțoaia, unde au avut loc lupte înverşunate între cele două armate, sovietică şi germană. Ca fapt divers, înainte de evacuare, după retragerea nemților în pădure, pe înălțimile între satele Cacica şi Mănăstirea Humorului, veneau patrule ruseşti formate în special din cazaci călare şi întrebau: " Gde Berlin?". Cei întrebați trebuiau să spună că Berlinul este aproape, peste deal, altfel erau în pericol de a fi înpuşcați.

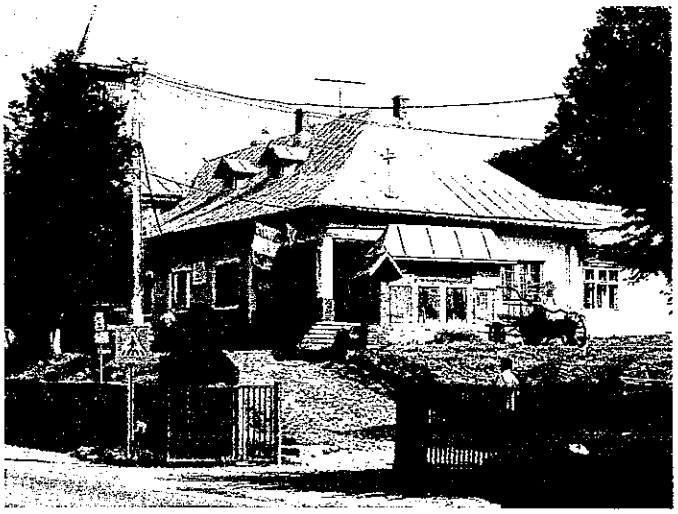

După război, a urmat seceta şi foametea din anii 1946-1947, apoi tifosul care a decimat populația comunei. Oamenii trăiau foarte greu, administrația era neputincioasă sau agresivă; au fost impuse diferite restricții în ceea ce priveşte consumul şi administrarea propriilor produse. Încet, încet prin anii 50 a început revigorarea economiei, atât Salina cât şi fabrica de cherestea şi-au intensificat producția, au fost angajați mai mulți muncitori, mulți tineri lucrau pe diferite şantiere în special la Salva-Vişeu, apoi la Bicaz.

A început dezvoltarea satelor componente comunei; astfel la Pârteştii de Sus în 1958 s-a construit actualul cămin cultural şi sediul primăriei, în 1960 a fost construit dispensarul medical cu sală de naşteri, iar în 1963 a fost construit complexul comercial de la crucea drumului cu magazine alimentare, de textile, metalo-chimice şi restaurant. Tot în această perioadă a fost electificat tot satul Pârteştii de Sus.

Aceste realizări sunt legate şi de numele lui Sava Grigorie, care a fost primar al com. Pârteştii de Sus între anii 1958-1968. În aceeaşi perioadă au fost construite căminele culturale din Cacica şi Solonețul Nou şi au fost reparate şi modernizate şcolile existente atunci. Ultimul primar al fostei com. Pârteştii de Sus a fost Andronic Ion care a funcționat numai câteva luni în anul 1968.

După cel de al II-lea război mondial, în fosta com. Cacica întreaga activitate se desfăşura în special în jurul Salinei, unde lucrau aproape toți bărbații din sat. Nu exista nici o familie care să nu aibă cel puțin un membru care să lucreze la Salină. Printre primari ai fostei com. Cacica din care au funcționat mai mult timp şi care şi-au adus constribuția la dezvoltarea com. au fost Hopulele Vladimir (Vladțco) şi Hopulele Haralambie. Aceştia au dovedit a fi buni gospodari, de numele lor legându-se gospodărirea şi înfrumuțesarea satului.

Ultimul primar al fostei com. Cacica a fost Hopulele Onofrei care a continuat activitatea administrativă ca viceprimar şi după 1968, constribuind la dezvoltarea a noii comune mari în actuala formă de organizare.

În iunie 1968 s-a aplicat reforma administrativă prin care s-au desfiinţat raioanele şi regiunile şi s-au înfiinţat judeţe şi comune mari. Comuna Cacica a fost înfiinţată prin comasarea fostelor comune Pârteştii de Sus formată din satele Pârteştii de Sus, Solonetul Nou, Maidan, Runc şi com. Cacica. Noua comună a fost numită Cacica iar sediul primăriei a fost stabilit la Pârteştii de Sus, sat care geographic se află în centrul comunei.

Primul primar al com. Cacica, după reorganizare, a fost numit şi apoi ales Boiciuc Nicolai, care a condus comuna până în 1972 şi a participat activ la organizarea comunei, restructurarea activităţii, numirea şi angajarea salariaţilor, împărţirea satelor pe circumscripţii electorale, stabilirea atribuţiilor pe toate palierele activităţii economice şi sociale.

Cu toate modificările şi experienţele privind conducerea comunei , lucrurile au fost stabilizate, iar noua organizare , conjuctura favorabilă şi nu în ultimul rand activitatea intensă a tuturor factorilor de conducere a comunei au făcut posibilă dezvoltarea şi modernizarea întregii activităţi.

Un rol important în dezvoltarea com. le-au avut cele două unităţi economice importante: Salina şi fabrica de cherestea.

În 1970 Salina avea ca director pe ing. Corogeanu Săvel, care a ajuns la cea mai mare dezvoltare pe vechiul amplasament al producţiei de peste 60.000 tone, sare extrafină din care 90% export.

Având o situaţie economică foarte bună, Salina participă cu fonduri la dezvoltarea satului Cacica astfel a fost construit, împreună cu primăria, blocul de locuinţe cu 12 apartamente, a fost asfaltat drumul comunal din centrul satului, de la drumul judeţean până la biserica greco-catolică, de asemenea a ajutat la construcţia celor 4 poduri de beton şi amenajarea pârâului Cacica.

Pe lângă acestea Salina a dezvoltat activitatea turistică, ştrandul cu apă sărată a fost modernizat, a fost construită o popicărie, iar muncitorii şi familiile acestora aveau dreptul la o baie cu aburi gratuită, pe săptămână.

Fabrica de cherestea condusă de Botoşan Alexandru, desfăşura o activitate economică importantă pe plan local şi judeţean. Aici producţia a fost diversificată: se fabricau diferite produse din lemn, lădiţe pentru fructe, pentru sticle şi alte produse. Se febrica şi cel mai bun parchet de foioase prin fierbere şi uscare rapidă. Fabrica asigura lemne de foc pentru toate instituţiile comunei, prin deşeuri rezultate din activitatea productivă. Conducerea fabricii de cherestea a ajutat la modernizarea drumului de access spre gara C.F.R. prin amenajarea trotuarelor. În anii 70 aici lucrau peste 1000 de muncitori, din satele comunei noastre.

O activitate importantă de producţie, prestări servicii şi comerţ le-a desfăşurat Cooperativa de Consum, condusă în anii 70 de preşedintele Ciornei Roman. În toate satele funcţionau magazine alimentare şi pentru produse industriale, unităţi de croitorie, cizmărie, frizerie şi alte unităţi. Complexul commercial de la Crucea Drumului era bine aprovizionat şi administrat. Produsele industriale erau vândute şi cu plata în rate, de aceasta beneficiau toţi salariaţii. În 1971 Cooperativa a

construit din fondurile proprii un modern atelier de tâmplărie, unde lucrau peste 20 de tâmplari, care confecționau binale, mic mobilier şi alte produse din lemn. Tot în 1971 a fost dată în funcțiune o mică fabrică de brânză "Tilsit" construită de Unitatea de prestări servicii de pe lângă primărie, care prelua o mare cantitate de lapte din comună şi unde lucrau 10-15 muncitori. Unitatea de producție aparținea de industria laptelui Suceava şi era condusă de Ciornei Roman.

În primăvara anului 1969 a început construcția şcolii cu 8 săli de clasă din satul Cacica şi care a fost dată în funcțiune în 1970. Această realizare a fost importantă, întrucât până atunci copiii învățau în două serii, în clădiri necorespunzătiare, pline de igrasie şi întunecoase, care au fost construite la începutul anilor 1800.

La timpul potrivit anilor 70, şcoala de la Cacica a fost considerată cea mai modernă construcție de şcoală din mediul rural. După terminarea construcției şcolii din Cacica cu fondurile şi materialele rămase de la aceasta, s-a trecut la dublarea capacității şcolii din satul Pârteştii de Sus cu încă 4 săli de clasă care au fost date în folosință în anul 1972.

Între anii 1968-1970 s-a realizat electrificarea satelor Solonețul Nou şi Maidan, lucrarea cea mai importantă pentru cele 2 sate, dar şi cea mai grea, datorită unor probleme specifice lucrării. În primul rand, această lucrare s-a făcut prin contribuția locuitorilor iar restul a fost asigurat prin bugetul local şi cel județean. La timpul potrivit în 1968, când a început lucrarea, mijloacele mecanice erau foarte limitate, sumele disponibilizate erau insuficiente şi atunci s-a luat hotărârea ca o parte din materiale şi manopera să fie asigurate pe plan local. Astfel stâlpii pentru înaltă şi joasă tensiune se tăiau din islazul comunal al satului Solonețul Nou, se decojeau şi se transportau la Frasin cu căruțele (telegi) unde se impregnau, apoi se aduceau tot cu mijloace hipo şi se plantau conform proiectului. Sute de stâlpi au avut acelaşi traseu, a fost o muncă grea pentru locuitorii satului Solonețul Nou şi nu numai pentru ei. La această lucrare au dat o mână de ajutor cetățenii din celelalte sate ale comunei, atât pentru transportul stâlpilor cât şi la săparea gropilor pentru plantarea lor. Nu ştiu exact câți stâlpi au fost folosiți, dar dacă înalta tensiune a fost legată undeva în zona cimitirului din satul Cacica deducem câte sute de stâlpi au fost manevrați. După aproape 2 ani de muncă asiduă, a venit şi vremea când s-a aprins lumina. În cele două sate localnicii au sărbatorit din plin bucurându-se de această realizare.

Ulterior electrificarea a fost extinsă în satul Runc, stâlpii din lemn au fost înlocuiți cu cei de beton, rețelele electrice au fost extinse şi modernizate şi funcționează şi în present.

În perioada anilor 1968-1972, în cadrul primăriei a funcționat Unitatea de producție şi prestări servicii care era dotată cu o autobasculantă şi un tractor cu remorcă obținute prin transfer de la salina Cacica, respectiv salina Praid jud. Harghita. Cu aceste utilaje se reuşea întreținerea drumurilor din toate satele componente şi transportul materialelor necesare unor lucrări de construcții. Aceste două mijloace de transport executau şi prestări servicii pentru populație şi aduceau venituri la bugetul local.

În cadrul unității de producție și prestări servicii erau angajați în unele perioade, 30-40 de muncitori de diferite meserii: zdari, zugravi, tâmplari care executau lucrări de investiții și întreținerea instituțiilor din comună sau pentru particulari.

Pentru lucrările speciale de mecanică și sudură, au fost detașați de la salina Cacica un număr de 5 specialiști care efectuau lucrări pentru garduri și balustrade din metal, lucrări de strungărie și întreținerea utilajelor existente. În cadrul acestei unități de producție a funcționat un cazan pentru țuică și care deservea cetățenii comunei noastre și ai comunelor învecinate. Cu utilajele și posibilitățile existente atunci au fost lărgite si pietruite toate ulițele satelor, au fost îngrădite corespunzător cimitirele din Cacica și Pârteștii de Sus. Au fost construite trotuarele de la Crucea Drumului până la primărie în Pârteștii de Sus și în centrul satului Cacica.

Prin activitatea de producție și prestări servicii comuna a înregistrat importante beneficii bănești și edilitaro-gospodărești.

În anii 1970 și 1971 com. Cacica a obținut premiul 2 pe județ la concursul pentru "Cea mai bine gospodărită comună".

Așa cum am prezentat mai sus, pământul comunei Cacica este slab productive dar cetățenii comunei au fost și sunt buni crescatori de animale cu care își completează necesarul consumului propriu și chiar al veniturilor. Faptul că, această comună cu satele componente nu au fost cooperativizate, a stimulat dezvoltarea creșterii animalelor a căror produse erau căutate și cumpărate de stat în condiții foarte avantajoase.

În fiecare an islazul comunal era curățat și fertilizat cu îngrășăminte chimice și naturale. La aceste acțiuni participau toți cetățenii care erau crescători de animale. Pentru stâni au fost amenajate doua adăpători moderne: una pe Rodină și alta pe Dealul Cacicăi. Pe Rodină a fost construită și o stână model condusă de destoinicul baci Ciornei Simion.

În anul 1970 se înregistrau în comună peste 2000 de oi organizate în 3 stâne: pe Rodină, pe Dealul Cacicăi și pe islazul din Solonețul Nou. O altă preocupare a crescătorilor de animale a fost aceea de creștere a tăurașilor la greutăți de 350-400kg., care erau preluați la centrul de achiziție și se plăteau foarte bine. În sfârșit laptele de vacă era preluat de cele 3 centre din comună : o parte se folosea la prelucrare, la fabrica de brânzeturi din Pârteștii de Sus. Din păcate activitățile agricole au fost în mare măsură abandonate, multe terenuri rămânând acum nelucrate, fânețele necosite, iar crescătorii de animale nu au unde să valorifice produsele; iar plata acestora este făcută în batjocură. Este păcat că produsele ecologice sunt neglijate și se importă carne și produse din lapte de calitate discutabilă, iar producătorii autohtoni sunt nevoiți a produce numai pentru nevoile familiilor lor.

La sfârșitul anilor 70 și 80 din motive obiective dar și subiective activitatea de dezvoltare a comunei a stagnat, practice nu s-a mai construit nimic nou, din potrivă s-au distrus unele realizări anterioare. Astfel Unitatea de prestări servicii a fost lichidată, utilajele au fost casate sau vândute, activitățile turistice și de agrement la Salină au fost practic abandonate, s-au închis băile calde, iar ștrandul a devenit depozit de gunoaie. Satul Cacica a resimțit o puternică poluare, datorită

folosirii unor deşeuri petroliere la ardere în cazanele de fierbere a saramurii, dar şi din cauza dispersării aburului şi a prafului de sare.

Dacă am spus motive obiective, penuria de produse petroliere, au fost şi cause subiective, respectiv cele de conducere atât la nivel communal şi la Salină, făcute de către cetăţeni din afara localităţii, care nu aveau nimic comun cu Cacica.

Anii au trecut fără a se întâmpla ceva deosebit la nivelul comunei, oamenii şi-au văzut de treburile lor, se muncea mult, dar nivelul de viaţă era limitat. Marele avantaj era acela că toţi aveau un loc de muncă asigurat fără a fi cunoscut şomajul. Nu era resimţită aşa pregnant grija zilei de mâine.

Am ajuns în decembrie în anul 1989, când are loc "revoluţia" după unii, după alţii ar fi fost o lovitură de stat, cert este că după 20 de ani constatăm că a fost o "involuţie" pe toate planurile: economic, social şi moral. La nivel de ţară, industria a fost distrusă, agricultura a devenit necompetitivă, 70% de produse alimentare sunt importate, infrastructura neglijată, corupţia este în floare la toate nivelurile.

Despre învăţământ şi cultură de asemenea se poate vorbi negativ. Abandonul şcolar este din ce în ce mai ridicat, diplomele se obţin pe bani, iar personalul didactic este prost plătit.

Resursele naturale, petrolul, gazele au fost concesionate ţărilor străine, pădurea a fost devastată, băncile sunt controlate de capitalul străin, ptractic am devenit o naţiune subordonată in totalitate intereselor străine. Aceeaşi situaţie se resimte şi în comuna Cacica care înainte de 1989 era considerată ca un centru muncitoresc cu peste 2000 de salariaţi. În prezent sunt aprox. 350 din care majoritatea sunt bugetari. Tineretul din comună, în mare parte a plecat la oraşe sau în străinătate in căutare de locuri de muncă având în vedere limitarea sau închiderea activităţilor economice sau tradiţionale.

Despre învăţământul din comună am arătat mai sus că din punct de vedere a spaţiilor şcolare stă foarte bine, personalul didactic competent, dotări corespunzătoare, lipseşte un singur lucru esenţial: numărul elevilor scade de la an la an, din motivele prezentate mai sus. Exemplu în satul Cacica în anii 60 în cl. VII-a erau 30-35 absolvenţi iar în anii 2008-2009 în cl. A VIII-a sunt 11 elevi. Despre activitatea culturală şi aceasta este neglijată, condiţiile materiale fiind limitate.Exemplu: Căminul cultural din Cacica după 1989 a fost lăsat în paragină, în prezent este demolat.

Dacă până în prezent am vorbit despre fapte negative, întâmplate după 1989, care sunt reale, nu se poate nega că, în special după 1996, au început să se mişte pozitiv treburile în comuna noastră. Acestea se pot exemplifica prin reabilitarea ştrandului cu apă sărată de la Salină, care a fost abandonat în 1980 de fosta conducere de atunci. În prezent ştrandul arată bine şi funcţionează vara în condiţii optime, având mulţi solicitanţi. De asemenea în perioada 1996-2000 s-a construit cu ajutorul statului polonez drumul betonat Pârteştii de Sus- Solonetul Nou. Acest drum are o mare importanţă în special pentru locuitorii din Solonetul Nou şi Maidan care au fost scoşi din izolarea în care au fost. În prezent circulă regulat mijloacele de transport în comun care fac legătura cu oraşele Gura Humorului şi Suceava.

Aceste două realizări importante sunt legate de numele lui Tudose Petru, primarul care împreună cu colaborii săi s-a preocupat ca aceste investiții să fie bine executate. O altă realizare importantă în satul Cacica s-a făcut în anii 2007-2008 adică drumul betonat din Dealul Conțoaia, care realmente a reușit să scoată din izolare 30-40 de familii, care până atunci erau excluse a fi de servit de un mijloc de transport auto.În caz de incendiu sau alte nevoi, datorită drumului impracticabil până atunci, nici un mijloc de transport nu putea fi folosit. Această lucrare este posibilă a favoriza și construcția unor case de vacanță, având în vedere frumusețea peisajului și disponibilitatea oamenilor. Acest drum s-a făcut prin efortul manifestat de fostul primar dr. Crețu Zaharie, care a depus mult interes ca lucrarea să fie executată în condiții bune și în timp rezonabil. Ca recunoștință localnicii au denumit acest drum „Drumul lui Crețu".

Dezvoltarea comunei Cacica în viitor este legată, după părerea noastră de dezvoltarea turismului și reeînființarea activității balneare în cadrul Salinei. Având în vedere că există spațiu suficient în incinta vechiului amplasament al Salinei, se poate construi o frumoasă stațiune balneo-climaterică prin reeînființarea băilor sărate calde cu toate dotările necesare. De asemenea pentru vizitarea minei de sare, considerăm că este necesar a se construi un ascensor, care să coboare în mină vizitatorii, în special oamenii mai în vârstă. Împreună cu biserica catolică depunătoare de eforturi mari pentru modernizare, satul Cacica poate deveni un important reper turistic de importanță națională și chiar internațională, dacă vor exista preocupării adecvate din partea tuturor factorilor responsabili.

Revenind la populația comunei Cacica cu specificul fiecărui sat component, amintind că satul Pârteștii de Sus cu o populație de naționalitate română este cea mai veche așezare, isoricul ei se pierde în negura timpurilor. Se presupune că familiile Andronic, Strugari, Lupăiescu, Ciornei, Sava și Gorgea sunt familii vechi băștinașe. Familiile Crețu, Dan, Jucan și Sahlean sunt venite ulterior din Ardeal și Maramureș. Cu timpul în satul Pârteștii de Sus au venit și alți locuitori din satele vecine prin casătorie, sau fiind stabiliți în timpul ocupației austriece.

Cu un specific al locuitorilor satului Pârteștii de Sus, este că sunt buni gospodari și oameni de cuvânt. Din cele cunoscute în acest sat, de-a lungul timpurilor nu s-au întâmplat evenimente negative, grave, oamenii au fost solidari și săritori în a ajuta pe semenii lor la nevoie. Educația religioasă ortodoxă a contribuit din plin la formarea populației în spiritul respectului față de oameni și lege.

Despre populația polonă și ucraineană din Solonețul Nou și Maidan, se știe că au fost colonizați pe timpul Imperiului Austro-Ungar păstrându-și limba și religie încadrându-se în societatea românească și după reunirea Bucovinei cu România. Pe lângă familiile poloneze și ucrainiene, de-a lungul timpului au apărut și numeroase familii mixte prin căsătorie. Spre deosebire de maghiari, care nu știu românește, în Cacica locuitorii vorbesc limba română învățată la școală.

În satul Cacica populația este formată din români, poloni și ucrainieni. Înainte de venirea polonezilor și ucrainienilor, după deschiderea exploatării zăcământului de sare, pe aceste locuri trăiau familii de români autohtoni crescători de animale, în special de oi. Se spune că prima familie a fost a Parascanilor,

care au venit din Maramureş, apor au venit familiile Cojocarilor şi Hopulelilor din ţinutul Bistriţei, şi familia Ungurenilor, venită din Ungaria.

Este clar că pe teritoriul satului Cacica se găseau câteva familii şi înainte de colonizările făcute de Imperiul Austro-Ungar. Între cele două războaie, în satul Cacica, trăiau şi un număr însemnat de germani şi câteva familii de evrei, dar care au emigrat înainte şi după al doilea război mondial. Revenind la istoria satului Cacica şi a locuitorilor lui, trebuie prezentat că acesta este aşezat practic pe două dealuri: unul spre N, care generic se chema Troian şi spre S, Dealul Conţoaia. Aceste două dealuri sunt despărţite de pârâul Cacica pe a cărui maluri se află centrul satului, cu şoseaua principală, care face legătură cu drumul judeţean, Gura Humorului, Solca-Rădăuţi.

După deschiderea exploatării sării şi venirea specialiştilor şi muncitorilor fostului Imperiu Austro-Ungar, de diferite naţionalităţi: poloni, ucrainieni, germani, aceştia si-au construit casele pe terenuri libere până atunci, sau ocupate de câteva familii de băştinaşi. Pe dealul din Sudul pârâului Cacica, s-au aşezat în special familii de polonezi şi ucrainieni, dar şi câteva familii de germani. Înainte de primul război mondial, în zona Conţoaia, densitatea populaţiei era mare. Aşa cum am spus multe familii de polonezi cu nume de: Velcinschi, Dziubinschi, Glogovschi, Zacşecvschi, sau ucrainieni ca: Solcan, Slavic, Cureşciuc, Ţehaniuc, sau nemţi ca: Filţingher, Chislingher, Horvath, Mayer etc, constituiau marea majoritate a locuitorilor în această parte de sat. Bărbaţii familiilor enumerate erau înalţi şi blonzi, ceea ce a făcut ca mulţi din ei să fie înrolaţi în armata Austro-Ungară, iar unii să ajungă să facă parte din garda împăratului Franţ Iosef. Povesteau bătrânii, unii din ei au făcut parte din garda imperială, că anual venea în Cacica un emisar de la Viena şi recruta tineri pentru armată, care, pe timpul acela dura 7 ani.

Tinerii selecţionaţi erau de diferite etnii. De aceea în primii 3 ani, se instruiau din punct de vedere militar şi învăţau limba germană. Apoi, în următorii 4 ani, făceau serviciul militar, unii din ei în garda împăratului. Împăratul Franţ Iosef fiind un bărbat înalt, avea pretenţia ca din garda lui să facă parte tineri înalţi, blonzi şi cu ochii albaştri. Faptul că printre tinerii din Cacica, şi în special, din zona Conţoaia au fost recrutaţi mai mulţi pentru garda împăratului, sub formă de laudă, au fost numiţi „gardani" adică cu înţelesul, cei de la care se recrutează gardieni pentru împărat.Mai târziu şi în prezent nu se ştie de ce, apelativul de „gardan" , de la virtute şi laudă, a devenit o poreclă, pe care o considerăm nedreaptă. Explicaţia poate fi dată prin aceea că după cele două războ aie, populaţia din Dealul Conţoaia a fost micşorată substanţial prin emigrări în Germania şi Polonia, iar cei care au rămas, au cunoscut o sărăcie accentuată, rămânând în zonă numai oameni vârstinci, pensionari şi cu puteri mici.

În concluzie considerăm că cei care locuiesc pe Dealul Gardanilor nu trebuie să fie supăraţi pe acest nume, din contră trebuie să fie mândrii că sunt urmaşii oamenilor înalţi şi frumoşi care făceau parte din garda împăratului Franţ Iosef cunoscut şi recunoscut în istorie. O altă bucurie pentru „gardani" trebuie să fie accea că au avut noroc şi s-a construit drumul betonat, care deschide perspectiva repopulării acestui deal, un reper pentru dezvoltarea turismului si construcţia caselor de vacanţă. Cu riscul de a ne repeta, comuna Cacica cu toate neajunsurile sale, este

favorizată de faptul că predecesorii noştri ne-au lăsat ca moştenire două bijuterii unicat, care rivalizează cu succes orice alte obiective similare: este vorba de mina de sare de la Salina şi Catedrala Romano-Catolică din satul Cacica, obiective turistice foarte importante, care pot fi superior valorificate, prin amenajări moderne, incluzând şi cazarea vizitatorilor. Nu trebuie neglijate posibilitatea includerii în circuitul turistic şi a bisericii monument istoric din Pârteştii de Sus, şi dece nu, şi a frumoasei biserici catolice din Solonețul Nou.

Sugerăm posibilitatea amenajării drumului din Solonețul Nou, Pleşa, cu legătură spre Mănăstirea Humorului şi eventual Poiana Micului-Sucevița. Considerăm că această lucrare de infrastructură ar putea fi susținută de Consiliul Județean fără a fi exagerat de costisitoare.

Despre modernizarea minei de sare, am arătat că ar fi necesar construcția unui ascensor pentru vizitatorii învârstă sau suferinzi. De asemenea am arătat că băile calde cu apă sărată trebuie reînființate urgent în condiții superioare celor care au funcționat având în vedere numărul mare de persoane cu afecțiuni reumatice.

Dacă va exista dorința tuturor factorilor competenți din comună, cu sprijinul județului, prevăd comunei noastre un viitor strălucit pe care îl merită.

Cacica trebuie să redevină ceea ce a fost şi mai mult decât atât.

Cel care a scris această modestă monografie doreşte comunei, în care s-a născut şi a copilărit numai bine, iar locuitorilor sănătate, pace şi prosperitate.

Cu toată dragostea,

Boiciuc Nicolai